

ЗАКОН ЗА ДОГОВОРИТЕ ЗА ПРЕВОЗ ВО ЖЕЛЕЗНИЧКИОТ СООБРАЌАЈ

Сл.Весник на Р.Македонија бр.55 од 04.05.2007 година

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

(1) Со овој закон се уредуваат правата и обврските кои произлегуваат од договорите за превоз на патници и стока во внатрешниот и меѓународниот железнички сообраќај, ако со меѓународен договор поинаку не е пропишано.

(2) На сите односи на договорите за превоз на патници и стока кои не се уредени со овој закон се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи.

Член 2

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. "Железнички превозник" е домашно и странско правно лице чијашто основна дејност е давање транспортни услуги на патници и/или стока по пат на железница и кое има дозвола за јавен превоз и решение за безбедност;
2. "Корисник на превозот" е правно или физичко лице кое врз основа на договор со превозникот стекнува одредени права и презема одредени обврски;
3. "Патник" е лице кое врз основа на договор има право на превоз;
4. "Нарачувач на превозот" е лице кое во свое име, а за сметка на друго лице, склучува договор за превоз на патници со превозникот;
5. "Испраќач" е лице кое ја предава стоката на превоз и склучува договор со превозникот;
6. "Примач" е лице овластено од испраќачот да ја превземе стоката од упатната станица, да го откупи товарниот лист и да ја преземе стоката предадена на превоз;
7. "Носител на право" е лице кое врз основа на договор за превоз има барање спрема превозникот;
8. "Пратка" е еден или повеќе предмети кои се предаваат на превоз со една превозна исправа (товарен, односно експресен лист, багажница);
9. "Меѓународен железнички сообраќај" е превоз на патници и стока со железница од странство во Република Македонија, односно од Република Македонија во странство и превоз на патници и стока преку територијата на Република Македонија;
10. "Отправна станица" е место во кое започнува превозот;
11. "Упатна станица" е место во кое завршува превозот;
12. "Багаж" се предмети кои патникот има право да ги носи со себе врз основа на договорот за превоз на багаж;
13. "Рачен багаж" се предмети кои можат да се внесат во патнички вагон и да се сместат на одредено место и кои патникот сам ги чува и
14. "Превознина" е цена за извршен превоз на стока одредена со тарифа.

II. ТАРИФА

Член 3

(1) Тарифата е акт врз основа на кој се утврдува цената за превоз кај договорите за превоз на патници, односно превознината кај договорите за превоз на стока.

(2) Тарифата содржи одредби за општите и посебните услови за утврдување на цената, односно превознината.

(3) Железничкиот превозник (во натамошниот текст: превозник) е должен тарифата јавно да ја објави на вообичаен начин во секоја станица и да биде достапна на корисниците за превоз.

(4) Тарифата ја утврдува и донесува превозникот.

(5) Зголемувањето на тарифата, надоместоците за споредни услуги и други измени и дополнувања на тарифата со кои се отежнуваат условите за превоз за корисниците на превозот не можат да се применуваат пред истекот на рокот од осум дена од денот на објавувањето.

Член 4

Со тарифата или со договор склучен меѓу превозникот и патникот, односно испраќачот, не можат да се предвидуваат одредби со кои превозникот целосно или делумно се ослободува од одговорностите утврдени со овој закон, да се префрла одговорноста на докажување од превозникот на патникот, односно испраќачот или да се предвидува можност одговорноста помала за превозникот од одговорноста предвидена со овој закон.

III. ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ

1. Договор за превоз на патници

Член 5

Со договорот за превоз на патници, превозникот се обврзува да го превезе патникот, рачниот багаж до одредена станица, а патникот се обврзува на превозникот да му плати соодветна цена за извршениот превоз, според утврдена тарифа.

Член 6

(1) Превозникот е должен да го превезе патникот до упатната станица со оној вид и класа на воз за кој се договориле, а кои се наведени во објавениот ред на возење, под услови на удобности и хигиена, што според видот на возот и траењето на превозот се сметаат дека се потребни.

(2) Превозникот е должен на патникот во возот да му го обезбеди означеното место, доколку при склучувањето на договорот така е договорено.

(3) Ако со нарачувачот на превозот е договорено, превозникот согласно со договорените услови мора да го превезе патникот со посебен воз кој не е предвиден со возниот ред.

Член 7

(1) Патникот е должен пред започнувањето на патувањето да набави возен билет, а ако во станицата во која го започнува патувањето нема билетарница или ако во време на доаѓање на возот не работи, возниот билет е должен да го набави во возот.

(2) Возниот билет е доказ дека е склучен договор за превоз на патник. Како доказ дека е склучен договор за превоз на патници може да се смета и друг писмен документ издаден од превозникот.

Член 8

(1) Договор за превоз може да се склучи со лице кое заболело или за кое постои сомневање дека заболело од некоја заразна болест, само ако се исполнети условите предвидени со посебни прописи.

(2) Ако за време на превозот кај патникот се појават знаци од некоја заразна болест предвидена со посебни прописи, превозникот е должен да постапи според тие прописи и тој патник да го превезе до првото место каде што има можност да му се даде потребна здравствена помош.

Член 9

(1) Превозникот не е должен да прими на превоз лица за кои, поради нивното однесување, може оправдано да се претпостави дека ќе го оневозможат превозникот во извршувањето на неговите обврски спрема другите патници (пијани лица, насилници и слично).

(2) Превозникот може да исклучи од превоз патник кој со своето однесување ги вознемирува другите патници или кој не се придржува кон прописите за јавниот ред во возовите за време на патувањето без обврска да ја врати цената за превоз.

Член 10

(1) Патникот има право да го откаже договорот за превоз пред да почне неговото извршување.

(2) Ако патникот го откаже договорот за превоз, превозникот може да задржи најмногу 10% од износот на цената за превоз.

(3) Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член не можат да се менуваат со договор за превоз на штета на патникот.

Член 11

Ако превозот не почне во време кое е одредено со редот на возење или со договорот за превоз, патникот може да го откаже договорот и да бара да му се врати цената за превоз без намалување.

Член 12

(1) Патникот има право, според договорените услови и условите за рокот на важење на возниот билет, да го прекине патувањето на попатните станици.

(2) Ако патникот поради прекинување на патувањето не го искористил возниот билет, има право на враќање на цената за превоз за непоминатиот дел од патот.

(3) Во случајот од ставот (2) на овој член, превозникот може да задржи најмногу 10% од делот на цената за превоз, а другиот дел е должен да го врати.

Член 13

Ако патникот поради доцнење на возот за кое не е одговорен ја изгуби врската за приклучување во текот на превозот, или поради недоаѓање на возот или поради пречки во сообраќајот е спречен да го продолжи патувањето (прекин на патувањето), има право да:

- 1) бара превозникот да го превезе до упатната станица со првиот нареден воз или ако првиот нареден воз не е соодветен, ќе го превезе на некој друг начин и тоа без наплата на поголема цена за превоз;
- 2) бара превозникот да го врати бесплатно со багажот во почетната станица со првиот соодветен воз и да му ја врати цената за превоз без намалување;
- 3) го откаже натамошното патување и од превозникот да бара враќање на цената за превоз за непоминатиот дел од патот без намалување и
- 4) бара плаќање на трошоците за ноќевање во хотел од Б категорија, односно во друг соодветен објект, ако постојат можности патувањето да продолжи наредниот ден.

1.1. Одговорност на превозникот

Член 14

(1) Превозникот одговара за штета настаната поради смрт, телесна повреда или душевна болка на патниците предизвикани од несреќа или незгода од започнувањето на превозот до неговото завршување, односно додека патникот се наоѓал во возот или додека влегувал или излегувал од возот, како и за штета настаната поради задоцнување на возот или прекин на патувањето.

(2) Превозникот одговара за штетата од ставот (1) на овој член и во случај кога штетата е причинета на патникот од лице кое по негов налог работело на извршување на превозот.

Член 15

Превозникот целосно или делумно се ослободува од одговорноста од членот 14 став (1) на овој закон, ако:

- 1) несреќата или незгодата се предизвикани од околности надвор од превозот, кои превозникот и покрај потребното настојување, имајќи ја предвид особеноста на случајот, не можел да ги избегне ниту да ги отстрани нивните последици;
- 2) несреќата или незгодата настанале по вина на патникот или поради однесување кое не е во согласност со нормалното однесување на патникот и
- 3) несреќата или незгодата настанале по вина на трето лице, за кои превозникот и покрај потребното настојување, имајќи ја предвид особеноста на случајот, не можел да ги избегне ниту да ги отстрани нивните последици.

Член 16

За штета настаната поради задоцнување или прекин на патувањето, превозникот не е одговорен ако докаже дека до задоцнувањето, односно прекилот на патувањето не дошло намерно или поради невнимание на превозникот.

Член 17

За штетата одговараат солидарно превозниците кои учествувале во превозот.

Член 18

(1) За штета настаната поради смрт на патник, оштетување на здравјето или друга телесна или душевна повреда, превозникот одговара согласно со општите прописи за одговорност за штета.

(2) Превозникот се ослободува од одговорноста од ставот (1) на овој член, ако докаже дека штетата не ја причинил намерно или од невнимание.

(3) За штета настаната поради задоцнување, односно прекин на патувањето по вина на превозникот, превозникот одговара до износ на двојна цена на превозот.

Член 19

(1) Барањето за надоместок на штетата настаната поради смрт, телесна или душевна повреда и оштетување на здравјето на патникот, се поднесува до превозникот во рок од три месеца од денот на дознавањето на штетата.

(2) Барањето за надоместок на штетата поради задоцнување, односно прекин на патувањето мора да му се поднесе на превозникот во рок од 15 дена од денот кога е завршено патувањето, односно кога требало да биде завршено.

(3) Ако барањето за надоместокот на штетата не се поднесе во рокот од ставовите (1) и (2) на овој член, патникот го губи правото за надоместок на штета.

IV. ПРЕВОЗ НА БАГАЖ

2. Договор за превоз на багаж

Член 20

(1) Превозникот на барање на патникот, е должен да прими на превоз багаж и со надоместок да го превезе со возот со кој патува патникот или со согласност на патникот, со друг соодветен воз.

(2) За примениот и предадениот багаж, превозникот е должен да му издаде на патникот писмена потврда (багажница).

Член 21

За превоз на багаж, соодветно се применуваат одредбите од овој закон, што се однесуваат на договорот за превоз на стока.

3. Рачен багаж

Член 22

(1) Патникот има право во возот за превоз на патници да внесе рачен багаж, кој може да се смести на место предвидено за багаж и кој го чува сам.

(2) За превоз на рачен багаж, не се наплатува посебен надоместок ниту се издава багажница.

(3) Патникот е должен на превозникот да му ја надомести штетата настаната поради својствата или состојбата на рачниот багаж, освен ако својствата или состојбата на багажот му биле познати на превозникот.

Член 23

(1) За изгубен или оштетен рачен багаж превозникот не одговара, освен ако патникот докаже дека до губење или оштетување дошло поради намерно или грубо невнимание на превозникот.

(2) Ако губењето или оштетувањето на рачниот багаж настанале под услови во кои дошло до смрт, телесна или душевна повреда и оштетување на здравјето на патникот, превозникот одговара за штетата, освен ако докаже дека штетата настанала поради виша сила.

Член 24

(1) Износот на надоместокот на штетата за губење или оштетување на рачниот багаж не може да биде поголем од 18.000 денари по патник.

(2) Превозникот нема да ја надомести штетата од ставот (1) на овој член, ако докаже дека не е причинета намерно или од невнимание.

Член 25

(1) Превозникот не одговара за штета поради губење или оштетување на рачен багаж ако патникот не поднесе барање веднаш по завршувањето на патувањето.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, ако штетата настанала поради сообраќајна несреќа или други причини поради кои патникот не можел да поднесе барање веднаш по завршување на патувањето, барањето може да го поднесе штом ќе биде во можност, а најдоцна во рок од 30 дена од денот кога завршило патувањето или кога требало да биде завршено.

V. ПРЕВОЗ НА СТОКА

4. Договор за превоз на стока

Член 26

(1) Со договорот за превоз на стока, превозникот се обврзува да ја превезе стоката до упатната станица и да му ја предаде на примачот, а испраќачот се обврзува на превозникот за тоа да му ја исплати договорената превознина.

(2) Договор за превоз ќе се склучи кога превозникот ќе ја прими стоката на превоз со товарен лист.

(3) Приемот на стоката се потврдува со ставање на датум и жиг на отправната станица на товарниот лист.

(4) Потврдувањето на приемот на товарниот лист е доказ за склучениот договор за превоз.

(5) На примерокот од товарниот лист, кој му се предава на испраќачот, превозникот е должен да го потврди денот, а за лесно расиплива стока и живи животни и часот на приемот на превоз.

(6) Дупликатот на товарниот лист нема важност на товарен лист, кој ја придружува пратката.

Член 27

Превозникот е должен, под услови предвидени со овој закон да ја прими стоката на директен превоз од отправната до упатната станица, без разлика колку превозници учествуваат во превозот.

Член 28

(1) Превозникот не може да прими на превоз стока, ако превозот на таа стока е забранет со закон.

(2) Стоката за која е пропишано дека може да се превезува само под одредени услови може да се прими на превоз, ако се исполнети тие услови.

Член 29

Испраќачот е одговорен за штетата која е причинета на лица, возни средства и друга стока од дејството на својствата на стоката која е предадена на превоз, ако на превозникот тие својства не му биле ниту можеле да му бидат познати.

4.1. Товарен лист

Член 30

Испраќачот е должен на превозникот да му предаде за секоја пратка товарен лист на образец пропишан со Конвенцијата за меѓународен превоз на стоки и патници (КОТИФ), односно со прописот ЦИМ кој се однесува на меѓународен превоз на стока по железница.

Член 31

(1) Товарниот лист содржи:

- 1) место и датум на составување;
- 2) назив на упатната станица;
- 3) име и презиме или назив на примачот и негова адреса;
- 4) назначување на видот, количината и тежината на стоката;
- 5) број на вагон, а за вагоните на корисниците на превозот и дарата (кај пратките кои ги товари испраќачот);
- 6) име и презиме или назив на испраќачот, негова адреса, потпис и печат;
- 7) жиг на отправната станица;
- 8) превозни и други трошоци и
- 9) список на исправи кои се приложуваат со товарниот лист.

(2) Товарниот лист може да содржи рок на испорака и други податоци во

врска со превозот.

Член 32

За секоја пратка се предава товарен лист, освен за стока за чие товарење, според нејзините димензии, се потребни повеќе вагони или ако поинаку се договори.

Член 33

Испраќачот е одговорен за точноста на податоците и изјавите кои тој ги внесува во товарниот лист, како и за точноста на податоците и изјавите кои ги внесува превозникот по негово барање.

4.2. Пренесување на товарен лист

Член 34

(1) Испраќачот и превозникот можат да одредат превозникот да издаде товарен лист по наредба или на донесувачот.

(2) На примерокот на товарниот лист кој му се предава на испраќачот изрично е назначено дека тој се пренесува, а на примерокот кој ја придружува стоката да биде означено дека е издаден товарен лист што се пренесува.

(3) Товарниот лист од ставот (1) на овој член го потпишуваат превозникот и испраќачот или лица кои ќе ги овластат тие.

(4) Ако е извршен препис на товарниот лист од ставот (1) на овој член, на секој препис тоа мора да биде видливо означено и тие преписи мораат да имаат предупредување дека врз нивна основа не може да се располага со стоката.

(5) Условите на договорот за превоз и тарифата го обврзуваат имателот на товарниот лист од ставот (1) на овој член, кој не е испраќач, само ако се содржани во товарниот лист или на нив изрично се повикува во товарниот лист.

Член 35

(1) Товарниот лист од членот 34 на овој закон, по наредба се пренесува со индосамент, а товарниот лист кој гласи на донесувачот со предавање.

(2) На формата и правното дејство на товарниот лист што се пренесува со индосаментот соодветно се применуваат прописите за меница, освен одредбите кои се однесуваат на регрес.

(3) Ако во товарен лист по наредба не е означен примачот на стоката, таквиот товарен лист се пренесува со наредба од испраќачот.

4.3. Трошоци за превоз

Член 36

(1) Трошоците за превоз (превознина, додаток на превознина, надоместок за споредни услуги и слично) и другите трошоци настанати во текот на превозот ги плаќа испраќачот според тарифа, која важела на денот на склучувањето на договорот за превоз или примачот ако го откупил товарниот лист, а испраќачот не го презел врз себе плаќањето на

трошоците за превоз.

(2) Превозникот е должен во товарниот лист да ги внесе износите на трошоците од ставот (1) на овој член и другите расходи кои се плаќаат во готово.

Член 37

Со договор може да биде предвидено правото на испраќачот издавањето на пратката на примачот да го услови со исплата на одреден паричен износ-претприемно плаќање.

4.4. Проверување и утврдување на масата и содржината на пратката

Член 38

(1) При приемот на стоката на превоз, превозникот има право да провери дали пратката одговара на податоците во товарниот лист и дали се исполнети посебните услови за превоз на таа стока.

(2) Масата и содржината на пратката превозникот може да ги провери во попатна станица само ако тоа го бараат сообраќајните, царинските или други прописи.

Член 39

(1) Превозникот е должен, по барање на испраќачот кој е впишан во товарниот лист, да ги утврди масата и бројот на парчињата ако инструментите за вагање кои стојат на располагање се доволни, а природата на стоката и сообраќајните околности го овозможуваат тоа.

(2) Ако масата не може да се утврди во отправната станица, тоа се прави во првата погодна попатна станица.

Член 40

(1) Превозникот е должен утврдената маса и бројот на парчињата на пратката да ги впише во товарниот лист и да го завери со потпис и печат.

(2) Во поглед на стоката која ја натоварил испраќачот, податоците во товарниот лист, кои се однесуваат на масата и бројот на парчињата, служат како доказ спрема превозникот само во случај кога превозникот ги утврдил масата и бројот на парчињата и тоа го потврдил во товарниот лист. Тие податоци во товарниот лист можат, по потреба, да се докажуваат и на друг начин.

(3) Ако се утврди дека стварниот кусок на масата или бројот на парчињата не одговара на податоците во товарниот лист или ако превозникот не ги заверил тие податоци, истите не можат да служат како доказ против превозникот, а особено ако вагоните му се предадени на примачот со исправни оригинални пломби.

(4) Ако при предавањето на пратката на примачот со проверката се утврди помала количина на пратката и на масата од ставот (1) на овој член превозникот не може да биде ослободен од плаќање на надомест за настанатата штета.

Член 41

(1) За утврдување на масата и бројот на парчињата, корисникот на превозот ја плаќа договорената превознина.

(2) За неточно именување на стоката, кое влијае на висината на превознината, како и за разлика во маса над 2% превозникот има право, покрај наплатената превознина, да наплати уште и двоен износ на разликата од превознината.

Член 42

(1) Ако поради неисправни, неточни или непотполно впишани податоци или изјави во товарниот лист, се превезува пратка со стока која е исклучена од превоз или пратка со стока која се превезува под посебни услови, а тие услови не се исполнети или се кршат прописите за безбедност на сообраќајот, или вагоните се преоптоварени (претег), превозникот е должен целата пратка, односно вишокот да го истовари на првата станица, каде што е можно, на трошок и на ризик на испраќачот и да го извести за тоа.

(2) Во случајот од ставот (1) на овој член превозникот има право да бара трикратен износ на превознината, како и надомест на штета која настанала поради тоа.

4.5. Извршување на царински и други дејства

Член 43

Превозникот може во текот на превозот, за сметка на корисникот на превозот, да извршува царински и други дејствија согласно со царинските и други прописи.

Член 44

(1) Испраќачот е должен со товарниот лист да приложи исправи потребни за извршување на дејства, кои мораат да се извршат пред издавањето на пратката на примачот врз основа на царинските и други прописи.

(2) Превозникот не е должен да испитува дали поднесените исправи се точни и доволни.

Член 45

(1) Испраќачот му одговара на превозникот за штетата настаната поради недостаток, неточност или неисправност на исправите, ако за тоа нема вина на превозникот.

(2) Превозникот одговара за штетата која настанала со губење или неправилна употреба на исправите приложени кон товарниот лист, освен ако докаже дека не е виновен за штетата.

(3) Износот на надомест на штетата од ставот (2) на овој член не може да биде поголем од износот кој би бил должен да го надомести превозникот кога предметот предаден на превоз би бил изгубен.

4.6. Измена на договорот за превоз

Член 46

(1) Ако не е издаден товарен лист што се пренесува, испраќачот има право, покрај обврската за надоместок на трошоците, да го измени договорот за превоз и од превозникот да бара да:

- 1) му се врати стоката во отправната станица;
- 2) се запре попатно превозот на стоката;
- 3) се одложи издавањето на стоката;
- 4) се издаде стоката на некој друг примач;
- 5) се издаде стоката во некоја друга упатна станица;
- 6) се врати стоката во отправната станица;
- 7) се наплатат од него паричните износи наместо од примачот, за кои во товарниот лист е означено дека ќе ги плати примачот и
- 8) се оптовари стоката дополнително со претприемно плаќање или износот на претприемното плаќање да се зголеми или намали, или да се откаже од дополнителната исплата.

(2) Барањето за измена на договорот за превоз, како и потврдата за прием на барањето, мораат да бидат во писмена форма.

Член 47

Примачот има право, под услови и на начин од членот 46 на овој закон, да го измени договорот за превоз ако испраќачот во товарниот листзначи дека примачот има право да располага со пратката или ако испраќачот му го предаде дупликатот од товарниот лист.

Член 48

(1) Ако е издаден товарен лист што се пренесува, со стоката предадена на превоз може да располага само овластен имател на товарен лист што се пренесува и тоа под услов да ги исполни сите обврски кои произлегуваат од товарниот лист што се пренесува.

(2) Имателот на товарниот лист што се пренесува, под услови од ставот (1) на овој член, има право да го измени договорот за превоз и да бара:

- 1) превозот да запре;
- 2) стоката да се издаде во некоја друга упатна станица или
- 3) стоката да се врати во отправната станица.

(3) Барањето за измена на договорот за превоз, како и потврдата за прием на барањето, мораат бидат составени во писмена форма.

Член 49

Превозникот може да одбие да изврши измена на договорот за превоз, ако:

- 1) измената на договорот не е можна во моментот кога барањето пристигнало во станицата која треба да ја изврши измената;
- 2) со измената на договорот за превоз би дошло до нарушување во сообраќајот;
- 3) измената на договорот е спротивна на царинските или други прописи и
- 4) во случај на измена на договорот во упатната станица вредноста на стоката не би ги покрила трошоците за превоз до новата упатна станица, освен ако износот за тие трошоци се плати веднаш или се преземе

гаранција.

Член 50

(1) Ако превозникот го одбие барањето за измена на договорот, а не постојат причини од членот 49 на овој закон, тој е одговорен за штетата која ќе настане поради тоа.

(2) Надоместокот на штетата од ставот (1) на овој член не може да биде поголем од износот кој би бил должен да го надомести превозникот кога стоката предадена на превоз би била изгубена.

4.7. Извршување на превозот

Член 51

(1) Ако природата на стоката бара пакување и обележување, испраќачот е должен да ја спакува на таков начин што за време на превозот да се сочува од потполно или делумно губење и оштетување, како и да се спречи нанесување штета на лица, возни средства или на други предмети.

(2) Испраќачот одговара за штетата причинета на превозникот или на други лица поради тоа што предметот воопшто не е спакуван или обележан или е недоволно спакуван или обележан.

(3) Ако во товарниот лист не е наведено дека предметот не е воопшто спакуван или обележан, или дека не е доволно спакуван или обележан, превозникот е должен да го докаже постоењето на тие недостатоци.

Член 52

(1) Испраќачот е должен да ја натовари стоката во договорениот рок (рок на товарење).

(2) Ако рокот на товарење е надминат за повеќе од 24 часа превозникот може, на трошок и на ризик на испраќачот, да ја истовари стоката и привремено да ја смести или да ја предаде на шпедитер или во јавно складиште.

(3) Во случај да се пречекори рокот на товарење, превозникот има право на посебен надоместок од испраќачот.

Член 53

(1) Превозникот е должен да ја превезе стоката во договорениот рок (рок на испорака).

(2) Ако рокот на испорака не е договорен, превозникот е должен да го изврши превозот за време кое е вообичаено за превоз на таква стока, имајќи ја предвид должината на патот и видот на превозот.

(3) Ако поинаку не е договорено, рокот на испорака почнува да тече од полноќ по приемот на стоката за превоз, а за лесно расипливата стока и за живите животни предадени претпладне, од 12,00 часот истиот ден.

(4) Рокот на испорака не тече за време на задржување на пратката, кое настанало поради:

- 1) проверување на содржината и тежината на пратката ако со ова проверување е утврдена неточност на податоците во товарниот лист;
- 2) дејства на царинските или други органи;
- 3) измени на договорот за превоз извршени по барање на испраќачот;

4) посебните дејства во врска со пратката (хранење и поење на живите животни, додавање мраз и слично) и

5) други причини кои го спречуваат почетокот или продолжувањето на превозот, ако нема вина на превозникот за тоа.

(5) Превозникот може да бара продолжување на рокот на испорака поради причините наведени во ставот (4) од овој член само ако причината и траењето на задржувањето на пратката ги впишал во товарниот лист.

(6) Рокот на испорака е запазен ако пред неговото истекување примачот е известен за пристигнувањето на пратката и ако стоката се подготви за издавање, а за пратката за која не е потребно известување - ако пред истекот на рокот за испорака, стоката е подготвена за издавање.

Член 54

(1) Ако не е поинаку одредено со договорот, превозникот е должен да го извести примачот за пристигнувањето на пратката со тоа што има право на надоместок на трошоците.

(2) Превозникот е должен да го извести примачот веднаш, откако пратката ќе ја подготви за издавање.

(3) Во известувањето, превозникот мора да го наведе рокот во кој стоката може да се подигне.

(4) Се претпоставува дека известувањето е извршено:

1) со препорачано писмо - 24 часа по предавањето на писмото во пошта;

2) со телеграма - 12 часа по предавањето на телеграмата;

3) по телефон или телекс - по извршениот разговор, односно по потврдата за прием на телексот во текот на работниот ден или

4) непосредно - со предавање на известувањето.

Член 55

(1) Ако при превозот на стоката настанат пречки кои можат да се отстранат со превоз преку помошен пат, стоката се превозува до упатна станица преку тој помошен пат без наплата на поголема превознина од утврдената во договорот.

(2) Ако пречката при превозот не настанала по вина на превозникот, рокот на испорака се смета според стварно употребениот превозен пат.

(3) Ако натамошен превоз поради настанатите пречки или од други причини не е можен, испраќачот може да го раскине договорот за превоз, но е должен на превозникот да му плати превознина за извршениот превоз, како и трошоците предвидени со тарифата ако овие пречки, односно други причини не настанале по вина на превозникот.

(4) Испраќачот може во товарниот лист однапред да даде упатство ако случајно се појави пречка при превозот.

Член 56

(1) Пречка при издавањето на пратката постои, ако:

1) примачот не може да се пронајде;

2) примачот го одбие приемот на пратката;

3) товарниот лист не е откупен во предвидениот рок и

4) издавањето го забранил надлежен орган.

(2) Превозникот е должен, без одлагање и на најбрз начин, да го извести

испраќачот за пречката при издавањето на пратката и да побара упатство од него.

(3) Ако упатството на испраќачот не пристигне во примерен рок или ако не може да се изврши упатството, или ако не е можно да се извести испраќачот, превозникот има право стоката да ја смести привремено, на трошок и на ризик на испраќачот и во тој случај превозникот одговара како чувар.

(4) Во случајот од ставот (3) на овој член, превозникот има право да ја предаде стоката на шпедитер или на јавно складиште на трошок и на ризик на испраќачот со тоа што одговара за нивниот избор.

(5) Превозникот е должен без одлагање да го извести испраќачот за дејствата од ставовите (3) и (4) на овој член.

Член 57

(1) Превозникот е должен да му ги издаде на примачот товарниот лист и стоката во упатната станица која ја означил испраќачот откако примачот ќе го потврди нивниот прием и ќе ги уплати износите наведени во товарниот лист.

(2) Исто дејство, како и издавањето на стоката на примачот има предавањето на стоката од страна на превозникот на друг превозник, јавно складиште, шпедитер, царински или на други органи, како и ставањето на стоката на привремено сместување.

(3) Товарниот лист и стоката му се издаваат на донесувачот на извештајот за пристигнување на стоката на кој примачот го потврдил приемот со потпис и печат.

Член 58

(1) Ако превозникот или носителот на правото утврдат или се посомневаат дека постои делумно губење или оштетување на стоката подготвена за превоз, превозникот е должен веднаш да состави записник за увид и да ја утврди состојбата, а по потреба, и тежината на стоката, како и причината и висината на штетата, ако е тоа можно, наведувајќи го и времето кога и под кои околности се случила штетата.

(2) Превозникот му издава на носителот на правото примерок од записникот за увид.

(3) Ако е можно, превозникот е должен губењето или оштетувањето на стоката да ги утврди во присуство на носителот на правото, а по потреба и во присуство на еден или повеќе вешти лица или сведоци.

(4) Ако при увидот извршен по барање на носителот на правото не се утврди никаква штета, или се утврди само штета која веќе ја признал превозникот, носителот на правото е должен да ги надомести настанатите трошоци.

Член 59

(1) Носителот на правото може, без посебно докажување да смета дека стоката е изгубена ако не му била издадена на примачот или не му била подготвена за издавање во рок од 30 дена по истекот на рокот на испорака.

(2) Ако стоката се пронајде во рок од една година по исплатата на

штетата, превозникот е должен веднаш во писмена форма да го извести носителот на правото за пронајдената стока.

(3) Во рок од 30 дена од денот на приемот на известувањето за пронаоѓање на стоката, носителот на правото може да бара да му се издаде стоката во која било станица со плаќање на превознината од првата отправна станица до станицата во која се бара издавањето.

(4) Ако ја преземе пронајдената стока, носителот на правото е должен да го врати примениот надоместок за штета со одбивање на трошоците кои евентуално биле опфатени со таа штета, но го задржува правото на побарување штета поради пречекорување на рокот на испорака.

4.8. Однесување и продажба на стока

Член 60

(1) Примачот е должен да ја однесе стоката во договорениот рок (рок за однесување) и во редовното работно време на упатната станица.

(2) Ако рокот за однесување е пречекорен за повеќе од 24 часа, превозникот може на трошок и на ризик на примачот, да ја истовари стоката и да ја смести привремено или да ја предаде на шпедитер, јавно складиште или на друг превозник заради доставување на примачот со тоа што тој одговара за нивниот избор.

(3) Во случај на пречекорување на рокот за однесување, превозникот има право на посебен надоместок одреден со тарифата.

Член 61

(1) Превозникот има право и должност, постапувајќи како добар стопанственик:

1) да ја продаде веднаш стоката која не може да се издаде, а според оценката на упатната станица е подложена на расипување, живите животни или предметите кои според месните прилики не можат привремено да се сместат, ниту да се предадат на шпедитер или јавно складиште;

2) во рок од 30 дена по истекот на рокот за однесување да ја продаде стоката која не може да се издаде и која испраќачот не ја земал назад и

3) пред истекот на рокот од точката 2 на овој став да ја продаде стоката, чија вредност поради долгата лежарина несразмерно би се намалила или трошоците за лежарина не би биле сразмерни со вредноста на стоката.

(2) Превозникот е должен да го извести без одложување испраќачот за продажбата која има намера да ја изврши, ако тоа е можно според околностите.

(3) Превозникот составува записник за продажба и еден примерок му доставува на испраќачот.

(4) Превозникот е должен износот добиен со продажбата, по одбивањето на трошоците кои се уште не се платени, како и расходите кои настанале во врска со продажбата, да му го стави на располагање на испраќачот.

(5) Ако износот добиен од продажбата не е доволен за покривање на трошоците и расходите, испраќачот е должен да ја доплати разликата.

(6) Ако примачот го откупил товарниот лист, а не ја однел стоката во рокот за однесување, превозникот уште еднаш ќе го повика да ја однесе

стоката и ќе му соопшти дека стоката е сместена во складиште на негов трошок и ризик.

(7) Ако примачот ни по повторното повикување не ја однесе стоката, превозникот може да ја смести, односно да ја продаде стоката согласно со ставот (1) на овој член.

4.9. Одговорност на превозникот

Член 62

(1) Превозникот кој ја примил стоката на превоз со товарен лист одговара за извршување на превозот на целиот превозен пат се до издавањето на стоката на примачот.

(2) Превозникот одговара за штетата настаната во текот на превозот поради целосно или делумно губење или оштетување на стоката, како и за штетата настаната поради пречекорување на рокот на испорака.

(3) Превозникот одговара за штетата која ја причиниле лица кои работеле на извршувањето на превозот по негов налог.

Член 63

Превозникот одговара за губењето или оштетувањето на стоката и за штетата настаната поради пречекорување на рокот на испорака, освен ако докаже дека штетата настанала поради дејства или пропуст на корисникот на превозот, својствата на стоката или надворешни причини кои не можеле да се предвидат, избегнат или отстранат.

Член 64

За штетата одговараат солидарно превозниците кои учествувале во превозот.

Член 65

Превозникот се ослободува од одговорност ако губењето или оштетувањето на стоката настанало поради посебна опасност, која е во врска со една или повеќе од долу наведените околности:

1) при превоз кој се врши во отворени вагони врз основа на важечки прописи или спогодби постигнати со испраќачот и наведени во товарниот лист;

2) заради тоа што стоката не е пакувана или ако не е доволно пакувана, па поради тие недостатоци е изложена на губење или оштетување;

3) со товарење на стоката, неправилно товарење и истоварање, кога товарењето или истоварањето ги врши испраќачот, односно примачот врз основа на важечките прописи или договор склучен со испраќачот или примачот;

4) поради природата на стоката, која по своите својства е особено изложена на целосно или делумно губење или оштетување поради кршење, 'рѓање, гниење, мраз, топлина, истекување, сушење, расипување или слично;

5) со предавање на превоз под неисправно, неточно или непотполно означување на стоката, која е исклучена од превоз или се прима на превоз под посебни услови или ако испраќачот не преземе мерки за особена

внимателност, кои се пропишани за стоката која се прима на превоз под посебни услови;

6) со посебна опасност на која се изложени живите животни при превозот и

7) со превоз на живи животни или друга стока која врз основа на тарифата или договор со испраќачот наведени во товарниот лист, мораат да се извршат со придружба ако губењето или оштетувањето настанат поради пропуштање на придружникот да ја отстрани опасноста во врска со превозот на оваа пратка.

Член 66

(1) Ако превозникот утврди дека според околностите на случајот, губењето или оштетувањето можело да настане во врска со една или повеќе опасности наведени во членот 65 од овој закон, се претпоставува дека штетата произлегла оттаму. Оваа претпоставка не се применува во случај предвиден во членот 65 став (1) точка 1 од овој закон ако дошло до очигледен кусок или губење на цели парчиња.

(2) Носителот на право може да докажува дека штетата, целосно или делумно не настанала во врска со која било од овие околности.

Член 67

(1) Кога е во прашање стока која поради својата природа, редовно губи во масата при превозот, превозникот одговара само за оној дел кој без разлика на должината на поминатиот пат, ги преминува следниве граници на губење:

1) 2% од масата - за течност или стока предадена на превоз во влажна состојба, како и за следната:

- свинска четина,
- дрво за боене, стругано или мелено,
- дрво слатко (госпино растение),
- тутун во лист, свеж,
- тутун сечен,
- хмељ,
- коњски влакна,
- корења,
- кора,
- коски цели и мелени,
- кожа преработена,
- кожа сурова,
- крзна,
- лепак свеж,
- масти,
- отпадоци од кожа,
- печурки свежи,
- зеленчук свеж,
- риби сушени,
- рогови и папци,
- сапун и цврсти масла,
- сол,

- тресет,
- јаглен и кокс,
- овошје, свежо или сушено, -волна и
- животински жили и

2) 1% од масата-за друга стока.

(2) Превозникот не може да се повика на ограничување на одговорноста од ставот (1) на овој член, ако носителот на правото докаже дека губењето не настанало поради причина која повлекува природно губење во тежината на стоката, како и во случај на целосно губење на стоката.

Член 68

(1) Ако превозникот е обврзан да му плати надоместок на штета на носителот на правото за целосно или делумно губење, вредноста на стоката се смета по пазарна цена, а ако цената на стоката е одредена, тогаш по одредената цена. Цената се одредува според местото и времето на приемот на стоката на превоз.

(2) Износот на штетата која ја плаќа превозникот за губење или оштетување на стоката не може да биде поголем од 15 денари по килограм бруто - маса на изгубената или оштетената стока.

(3) Во случај на оштетување на стоката, превозникот е должен да му го плати на носителот на правото само износот за кој е намалена вредноста на стоката.

(4) Ако при оштетувањето целата пратка, односно само еден дел од пратката ја изгубила вредноста, штетата не може да го надмине износот кој би се платил во случај на губење на целата пратка, односно оној дел кој ја изгубил вредноста.

(5) Покрај надоместокот на штета за стоката, превозникот е должен да ги надомести трошоците за превоз, царинските давачки и други трошоци во врска со превозот на изгубената стока.

Член 69

(1) Ако носителот на правото докаже дека поради пречекорувањето на рокот на испорака претрпел штета, вклучувајќи го и оштетувањето, превозникот е должен да ја плати докажаната штета, но најмногу до трикратен износ на превознината.

(2) Во случај на губење на стоката, не може да се бара надоместок на штета поради пречекорување на рокот на испорака.

(3) Во случај на делумно губење на стоката, надоместокот на штетата од ставот (1) на овој член не може да биде поголем од трикратниот износ на превознината за делот на пратката кој не е изгубен.

(4) Во случај на оштетување на стоката, кое не настанало поради пречекорување на рокот на испорака, надоместокот на штетата од ставот (1) на овој член се плаќа, зависно од случајот и покрај платениот надоместок на штета од членот 68 на овој закон.

(5) Вкупниот надоместок на штета предвиден во ставот (1) на овој член, заедно со надоместокот на штетата од членот 68 на овој закон, не може да биде поголем од износот кој би требало да се плати во случај на целосно губење на стоката.

Член 70

(1) Барањето за надоместок на штета во случај на пречекорување на рокот на испорака мора да се достави најдоцна во рок од 15 дена од денот на издавањето на стоката.

(2) Ако барањето за надоместокот на штета не се достави во рокот од ставот (1) на овој член, превозникот повеќе не е одговорен за таа штета.

Член 71

Превозникот може да се повика на одредбите од членовите 68 и 69 на овој закон, само ако докаже дека штетата не ја причинил намерно или од невнимание.

Член 72

Ако испраќачот при предавањето на стоката на превоз го означил во товарниот лист износот за посебно обезбедување на уредно издавање, покрај штетата предвидена во членовите 67, 68 и 69 од овој закон, може да бара и надоместок за друга докажана штета до висината на означениот износ на обезбедување.

VI. КОМБИНИРАН ПРЕВОЗ

Член 73

(1) Ако врз основа на договорот со испраќачот превозот го извршуваат превозници од разни гранки на сообраќајот (комбиниран превоз), превозникот кој го склучил договорот одговара за штетата според оние прописи за надоместок на штета кои важат за превозникот на чиј дел од патот настанала штетата.

(2) Ако превозникот во извршувањето на превозот користи превозници од други гранки на сообраќајот без знаење на испраќачот, превозникот кој го склучил договорот одговара за штетата според одредбите од овој закон без оглед на чиј дел од патот настанала штетата ако тоа е поповолно за корисникот на превозот.

VII. РЕКЛАМАЦИИ

Член 74

(1) Побарувањето од договорот за превоз, носителот на правото може да го оствари со поднесување рекламации на превозникот во писмена форма и тоа на начин предвиден со тарифата или со поднесување тужба на суд, доколку превозникот не го исплати бараниот надоместок на штета во рок од 30 дена од денот на доставувањето на рекламацијата.

(2) По барање на носителот на правото, превозникот ја плаќа затезната камата од денот на доставувањето на рекламацијата на превозникот.

(3) На побарувањето од превозникот, каматата тече од денот на доставувањето на барањето на корисникот на превозот.

Член 75

(1) Право на рекламација, односно тужба за побарување врз основа на овој закон има:

- 1) патник - ако е во прашање превоз на патници и багаж;
- 2) испраќач - додека има право да располага со стоката и ако е во прашање побарување по основ на претприемно плаќање и
- 3) примач - од моментот на приемот на товарниот лист.

(2) Рекламација, односно тужба може да поднесе и друго лице ако на него преминало побарувањето од лицата од ставот (1) на овој член спрема превозникот.

Член 76

(1) Правото спрема превозникот кое произлегува од договорот за превоз на стока и багаж, престанува кога носителот на правото ќе ја прими пратката.

(2) По исклучок, право на побарување од ставот (1) на овој член не престанува:

1) ако носителот на правото докаже дека штетата е предизвикана намерно или од невнимание на превозникот;

2) во случај на делумно губење или оштетување, ако:

а) делумното губење или оштетување се утврдени според одредбите од членот 58 на овој закон пред да ја прими пратката носителот на правото и

б) по вина на превозникот е пропуштено да се изврши утврдување на губење или оштетување на стоката според одредбите од членот 58 на овој закон;

3) ако оштетувањето или делумното губење носителот на правото не можел да ги види при приемот на пратката:

а) под услов барањето за утврдување на оштетувањето, односно делумното губење, според одредбите од членот 59 на овој закон, носителот на правото да го поднел веднаш кога ја открил штетата, но најдоцна во рок од три дена за багаж, односно седум дена за стока сметајќи од денот на приемот и ако носителот на правото докаже дека штетата се случила во време меѓу приемот на превоз и издавањето на пратката и

4) ако побарувањето се однесува на враќање на платени износи или на претприемното плаќање.

VIII. ЗАСТАРЕНОСТ НА ПОБАРУВАЊАТА

Член 77

Побарувањата од договорот за превоз застаруваат, и тоа:

1) побарувањето поради повеќе, односно помалку наплатена превознина, надоместоците за споредни услуги, додатоците на цена, односно превознина за превоз или други трошоци - за шест месеца;

2) побарувањето поради смрт, телесна повреда или душевна болка на патниците - за три години и

3) други побарувања - за една година, ако со овој закон поинаку не е одредено.

Член 78

Застареноста почнува да тече:

- 1) кај превоз на патници - од денот на истекот на рокот на важење на возниот билет;
- 2) кај побарувањето поради смрт, телесни повреди или душевна болка на патниците - од денот на несреќата, односно од денот на настанувањето на штетата;
- 3) кај побарувањето поради делумно губење или оштетување на стоката или багажот, како и поради пречекорување на рокот на испорака - од денот на издавањето на стоката, односно багажот;
- 4) кај побарувањето поради целосно губење на стоката - по истекот на 30 дена од денот на истекот на рокот на испораката;
- 5) кај побарувањето поради целосно губење на багаж - по истекот на 14 дена од денот на истекот на рокот на испораката;
- 6) кај побарувањето поради помалку или повеќе платени износи - од денот на плаќањето, а ако немало плаќање - од денот на издавањето на пратката;
- 7) кај побарувањето поради повеќе или помалку платени износи, ако испраќачот го платил износот на име на трошоци за превоз кои не можат точно да се утврдат при предавањето на стоката на превоз, туку се пресметуваат дополнително - од денот на извршената пресметка на превозникот со испраќачот;
- 8) кај побарувањето на износот кој го платил примачот наместо испраќачот или кој го платил испраќачот наместо примачот и кој превозникот го враќа на носителот на правото - од денот на поднесувањето на рекламацијата;
- 9) кај побарувањето кое се однесува на дополнителната исплата - по истекот на 14 дена од денот на истекот на рокот на испораката;
- 10) кај побарувањето на вишокот на средствата кој во случај превозникот да ја продаде стоката, останува по исплатувањето на побарувањето - од денот кога е извршена продажбата;
- 11) кај побарувањата настанати поради тоа што превозникот извршил исплата за корисникот на превозот на царинскиот орган - од денот на извршената исплата и
- 12) во сите други случаи - од денот на настанувањето на побарувањето.

Член 79

Застарено побарување не може повеќе да се бара ни со против тужба ни со приговор на тужба.

Член 80

- (1) Застарувањето запира кога на превозникот ќе му се достави рекламација во писмена форма и продолжува понатаму да тече од денот кога на носителот на правото му е доставен одговор на рекламацијата во писмена форма и кога му се вратени исправите приложени со рекламацијата.
- (2) Дополнителните рекламации за истиот предмет не го запираат застарувањето.

(3) Застареноста не може во ниеден случај да настапи пред да истече рокот од 30 дена од денот на приемот на одговорот на рекламацијата.

IX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 81

Споровите кои произлегуваат од договорите склучени до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се решаваат според прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 82

ЈП "Македонски железници" Ц.О. - Скопје должно е во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон да ја усогласи тарифата со одредбите на овој закон.

Член 83

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да се применува Законот за договорите за превоз („Службен лист на СФРЈ" број 2/74).

Член 84

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".